

HOME mag

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ATHENS VOICE ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΜΕΜΟΣ
ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
Αρχιτεκτονική της
ευαισθητοποίησης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΚΑΝΑΠΕΣ
Πάρε Θέση

DESIGN A LA CARTE

Οι νέες συσκευασίες
τροφίμων σαρώνουν
τα βραβεία διεθνώς

I ATHENS

ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΣΤΟ ΣΙΝΤΡΙΒΑΝΙ

7 αρχιτεκτονικά γραφεία
δροσίζουν την πόλη

ΜΕΜΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Τα τελευταία δώδεκα χρόνια είναι κάτι σαν «άπυρος υπουργός Πολιτισμού επί αρχιτεκτονικών θεμάτων». Χάρη στην αρθρογραφία του σε έντυπα που απευθύνονται κυρίως στο ευρύ κοινό, καθώς και χάρη στις επιλογές του για το αρχιτεκτονικό σκέλος του προγράμματος Megaron Plus, έχει καταφέρει να αναζωπυρώσει το ενδιαφέρον μας για την τέχνη που επηρεάζει όσο καμία άλλη την καθημερινότητά μας.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ - Φωτό: ERIETA ATTALI

Όταν του επισημαίνει κάποιος την επίδραση που έχει όλη αυτή η «επικοινωνιακή πολιτική» αρχιτεκτονικών θεμάτων, εκείνος σεμνά και ευγενικά προσπαθεί να περιορίσει το θριαμβευτικό τόνο. Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι τα να μεταδίδεις στο πλατύ κοινό αξέις της σύγχρονης αρχιτεκτονικής έχει ένα ρίσκο ανάλογο εκείνου κάθε διαδικασίας μύποτης σε κάτι. «Ο τρόπος επικοινωνίας αρχιτεκτόνων και ευρέως κοινού έπρεπε να κατασκευαστεί εξαρχής. Για να το πετύχουμε, χρειάστηκε αρχικά να εντοπιστεί το πώς κωδικοποιείται η αρχιτεκτονική σε όλα εκείνα που το κοινό ήδη αγαπά. Συγκεκριμένα, στο θέατρο, στον κινηματογράφο, στη λογοτεχνία, καθώς και σε ό,τι άλλο αντίστοιχο απολαμβάνει ο κόσμος. Αν, δηλαδή, εμείς οι αρχιτέκτονες καταλαβαίνουμε τον αυθόρυμπο τρόπο με τον

οποίο η αρχιτεκτονική μπαίνει μέσα στον εγκέφαλο, στο νου του κοινού και "καταναλώνεται", τότε αρχίζουμε κι εμείς να καταλαβαίνουμε πώς πρέπει να παρουσιάζουμε την αρχιτεκτονική».

Είναι δύσκολο για έναν αρχιτέκτονα να δικρίνει αυτό τον «αυθόρυμπο τρόπο»: Δεν είναι δύσκολο. Πρόκειται για κάτι που γνωρίζουμε ήδη. Για παράδειγμα, στο γραφείο MplusM που διατηρούμε με τη Μαρίτα Νικολούτσου, η αγάπη μας για τον κινηματογράφο μεταφέρεται στη δουλειά μας ως αγάπη για αρχιτεκτονικά στιγμότυπα. Και εννοώ ότι η σύνθεση ενός έργου μας προκύπτει σαν σειρά από καρέ που όλα μαζί αποδίδουν ένα συνολικό σενάριο. Αυτό σημαίνει ότι μας ενδιαφέρει η αφήγηση, ο προσδιορισμός των «οπμαντικών καρέ» και οι παύσεις. Αγαπάμε επίσης τα κοντράστ (πολύ φως - καθόλου φως, ανοιχτό

περιβάλλον - εντελώς κλειστό) που προκύπτουν με τρόπο ανάλογο με εκείνου του μοντάζ στον κινηματογράφο, χάρη στο οποίο επιτείνεται η ψυχολογική ένταση των οκνηών.

Όντας ο γιος του αρχιτέκτονα Δημήτρη Φιλίππηδη, ομότιμου καθηγητή πολεοδομίας και πασίγνωστου για τα κείμενά του επί θεμάτων παραδοσιακής και σύγχρονης αρχιτεκτονικής, νιώθετε να έχετε μάθει «εκ γενετής» την ιστορία της αρχιτεκτονικής και, αν ναι, πώς πιστεύετε ότι αυτό σας έχει επηρέασε; Γεννήθηκα μέσα στην ιστορία της αρχιτεκτονικής (γέλια). Ναι, με θυμάμαται παιδί, στις αρχές της δεκαετίας του 1970, να περπατάω σε χωράφια κρατώντας την άκρη της μετροταινίας και ο πατέρας μου να αποτυπώνει κτίρια για το διδακτορικό του. Έχω γεννηθεί μέσα σε αποτυπώσεις, μέσα σε μετρήσεις, πάντα στο επίπεδο του να κρατώ την άκρη

της μετροταινίας. Επίσης, ανάμεσα σε πάρα πολλά βιβλία αρχιτεκτονικής και με τη σταθερή απορία πως όλα αυτά θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα σε κάτι. Ποια είναι η σχέση σύγχρονης δημιουργίας και παράδοσης και με ποιον τρόπο όλα όσα έχουν προηγηθεί φιλτράρονται σήμερα στη σκέψη μας; Αυτό ήταν κάτι που μου δημιουργούσε μια αμήχανη στάση και καθώς εξελίσσονταν τα πράγματα στρεφόμουν πάντα προς την επιλογή να μη βλέπω το παρελθόν μέσα από το προγονολατρικό πρίμα. Αντίθετα, προσπάθω συνεχώς να αντιλαμβάνομαι πώς τα παλιά πράγματα μπορούν να ερμηνευετούν εκ νέου και να αφομοιωθούν σε ένα πάρα πολύ μοντέρνο, σχεδόν αβάν γκαρντ περιβάλλον, στο νέο αιθεντικό.

Βρίσκετε συχνά τον εαυτό σας αντιμέτωπο με ένα πνεύμα προγονολατρείας στην Ελλάδα ή βρισκόμαστε πιο σε ένα

Hotel Santorini Grace, σε συνεργασία με τους Divercity

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΕΧΕΙ ΡΙΣΚΟ ΠΟΥ ΛΙΓΟΙ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ. ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΆΛλο.

Hotel Santorini Grace,
σε συνεργασία με τους
Divercity (το εστιατόριο)

Κατοικία
στο Παλαιό Ψυχικό
(το φτερέμενο αίθριο
στον πρώτο όροφο)

Κατοικία στο Παλαιό
Ψυχικό (ο δώροφος
χώρος εισόδου)

στάδιο όπου αυτό έχει ξεπεραστεί: Δεν έχει ξεπεραστεί καθόλου. Ια-ίσα, θεωρώ ότι μας έχει μπλόκαρει στο να καταλάβουμε ποιοι πραγματικά είμαστε σήμερα, τι είναι η ελληνική αρχιτεκτονική αλλά και τι η ελληνική τέχνη. Δεν είναι τυχαίο ότι η τρομακτική άνθιση του μεταμοντέρνου οφείλεται ακριβώς στη λατρεία του νεοκλασικού παρελθόντος, από τον οποία δεν έχουμε ξεφύγει. Ούτε ότι υπάρχει μια έντονη αγάπη για το γραφικό και το παραδοσιακό. Είναι στοιχεία που μας καταδίώκουν, δεν τους έχουμε διαφύγει. Εξαπίστας τους βλέπουμε το μοντέρνο σαν «πιστοποιητικό» που επικυρώνει ότι είμαστε ενημερωμένοι, ενώ, κατά βάθος, δεν είμαστε σίγουροι για το τι είναι αυτό που συμβαίνει διεθνώς, αδύνατούμε να το αντιληφθούμε. Γενικότερα, νομίζω ότι Βρισκόμαστε σε μια κατάσταση pause – παύσης, στασιμότητας. Σαν μια όμορφη κοπέλα που αφαιρείται και καζεύει. Και όχι μόνο στην αρχιτεκτονική. Οι καρκελοκένταυροι είναι ένα άλλο παράδειγμα τέτοιας στασιμότητας, όπως κι εκείνοι που βρίσκονται στο pause στην καθημερινή τους ζωή – παντελώς ανεξέλικτοι.

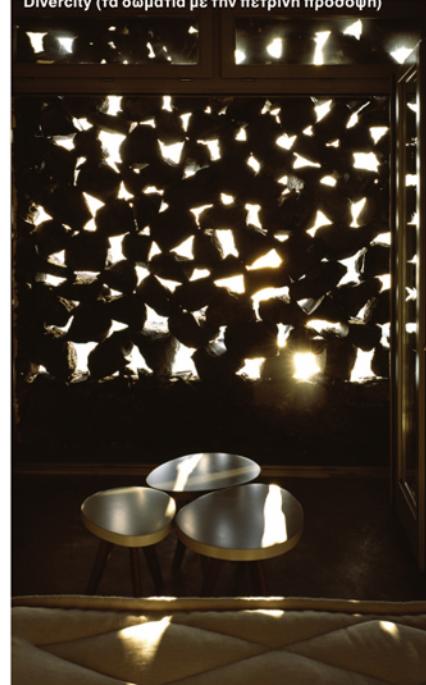
Εν αγορία τους ή κατ' επιλογήν: Κατ' επιλογήν κανείς καζεύει! Κατ' επιλογήν πατάει το pause, είτε γιατί δεν θέλει να αντιμετωπίσει το καινούργιο είτε γιατί

δεν θέλει να σκεφθεί είτε επειδή θέλει να ξεφύγει από τις καταστάσεις που γεννούν ερωτηματικά και υψώνουν διλήμματα. Στην κατάσταση pause η νοσταλγία, η επιθυμία για επιστροφή στο παρελθόν, είναι απαραίτητη για να αντιμετωπιστεί η οκληρή αστική πραγματικότητα.

Όμως, όλο αυτό προϋποθέτει ότι κάπου πρέπει να υπάρχει και το κουμπί play. Ή όχι; Νομίζω ότι το play έχει φύγει πολύ μακριά από το πληκτρολόγιο. (γέλια) Το παιχνίδι, που είναι από τα πιο όμορφα πράγματα στη ζωή μας, έχει ρίσκο που λίγοι θέλουν να πάρουν. Απαιτεί τόλμη το να εκτεθείς και να δημιουργήσεις. Δεν αποτολμάμε το play γιατί περιέχει την ανατροπή, το παιχνίδι ανάμεσα στα αρχιτεκτονικά ιδιώματα, την αρχιτεκτονική που είναι και κάτι άλλο. Ενώ οι περισσότεροι είμαστε παθητικοί δέκτες των πραγμάτων – σε μια κατάσταση αναμονής, απόδοχής των όσων έρχονται, όπως έρχονται, δηλαδή στο pause.

Αν υποθέσουμε ότι το υλοποιημένο αρχιτεκτονικό σας έργο δεν είναι έξισου προβεβλημένο με το δημόσιογραφικό, αυτό αποτελεί για σας μια πηγή πόνου; Νιώθετε άγχος να αποδείξετε ότι αγαπάτε έξισου τα δύο σας «παιδιά»; Είναι δύο παιδιά, άνως λέτε. Ακριβώς της ίδιας πλικίας: γεννήθηκαν το 2000 και με απασχολεί το τρόπος με τον οποίο συσχετίζονται. Δεν με ενδιαφέρει να ξέρω ότι απλά τα έχω κάνει, με ενδιαφέρει να ξέρω αν το σχέση τους είναι καλή και με ενδιαφέρει να καταλάβω πώς σχετίζονται με μένα σαν άνθρωπο. Είναι αλήθεια ότι από ένα σημείο ή ύστερα τα κείμενα σε εφημερίδες και περιοδικά είχαν μια ευρύτατη διανομή. Παρ' όλ' αυτά, το γράμμισα ήταν πάντα ένα πάρεργο για μένα. Μια απασχόληση που διαρκούσε μόνο μία μέρα την εβδομάδα. Παρέμενα πολύ συγκεντρωμένος στο γραφείο και παρότι ο κόσμος με έμαθε μέσω των κειμένων, εγώ πάντα έδεικνα αντίστροφα ανάλογη έμφαση στην πρακτική της αρχιτεκτονικής. Όμως, το υλοποιημένό έργο μας δεν είχε αυτή τη διανομή. Άλλα αυτό είναι μάλλον ο γενικός κανόνας που ισχύει. Έτσι, ξαφνιάστηκα ευχάριστα όταν το Santorini Grace, το ξενοδοχείο στην Σαντορίνη που σχεδίασαμε σε συνεργασία με το γραφείο Divercity, παρουσιάστηκε με ένα διοικητικό άρθρο στο διεθνής περιοδικό παικίλης όλης «Wallpaper». Ανακεφαλαίωντας, λοιπόν, καταλήγω στο ότι η δημόσιογραφία επί αρχιτεκτονικών θεμάτων είναι ένας εύκολος τρόπος να παράγεις πράγματα, σε σχέση με το πάρα πολύ δαπανηρό και χρονοβόρο τρόπο να παράγεις ένα κτίριο. Όμως, υπάρχουν στιγμές όπου κτίρια τα οποία →

Hotel Santorini Grace, σε συνεργασία με τους Divercity (τα δωμάτια με την πέτρινη πρόσοψη)

Κατοικία στο Παλαιό Ψυχικό

Κατοικία στη Γλυφάδα

Κατοικία στο Παλαιό Ψυχικό

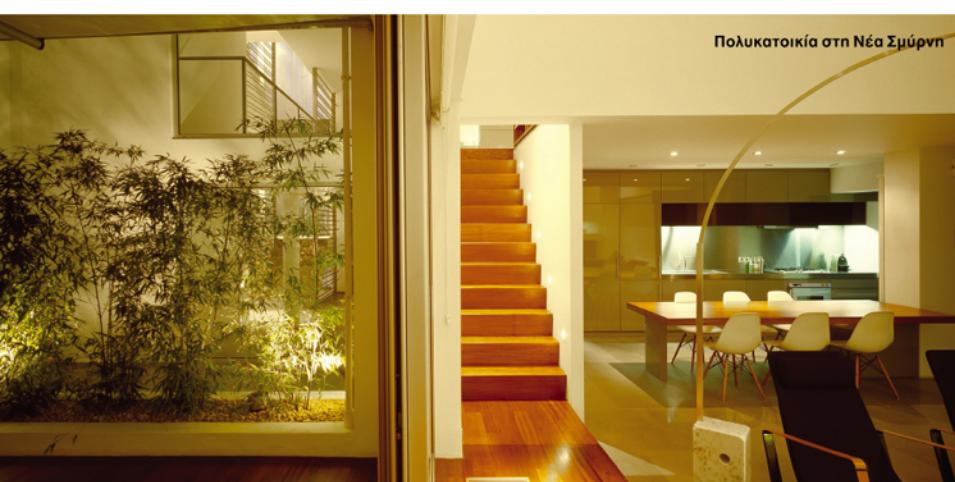
διαθέτουν αυθεντικά στοιχεία ενός τόπου αλλά και μιλάνε μια μοντέρνα γλώσσα, μπορούν να φτάσουν σε ένα πάρα πολύ ευρύτερο πεδίο διανομής.

Πώς αποτιμάτε την επιτυχία που έχει το αρχιτεκτονικό πρόγραμμα του Megaron Plus; Θεωρώ ότι ήταν μια τομή στα πολιτιστικά δράμενα, με την έννοια ότι το Μέγαρο, χωρίς να έχει τα παραδοσιακά γνωρίσματα μιας αρχιτεκτονικής σχολής, στόχευε ευθέως στο να φέρει την αρχιτεκτονική σε επαφή με το πλατύτερο κοινό. Κάθε χρονιά, από το 2005 που ξεκίνησε, καλούσαμε 4 αρχιτέκτονες, με αποτέλεσμα να έρθουν στην Αθήνα μερικές από τις πιο οπαντέμος μορφές που είχαν αποκτήσει Βραβείο Pritzker, ή θα αποκτούσαν μερικούς μήνες μετά, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων. Επιπλέον, έπαιρνε σαφή θέση απέναντι σε μια επιχειρηματολογία που είχε αναπτυχθεί στη χώρα μας ενάντια στους σταρ αρχιτέκτονες. Εννοώ την άποψη που ήθελε τους σταρ αρχιτέκτονες απλά σαν ένα μόρφωμα των μίτια – ανθρώπους που δεν διέθεταν αληθινή αξία και περιφέρονταν δεξιά κι αριστερά στον πλανήτη για το θεαθήναι. Όλο αυτό πιστεύω ότι καταρρίφθηκε, γνωρίζοντάς τους από κοντά στην Αθήνα, επειδή μας αποκαλύφθηκε καλύτερα η προσωπικότητά τους και ο τρόπος με τον οποίο οι ίδιοι μεταδίδουν το έργο τους, καθώς και το ότι πυροδοτήθηκε ένας διάλογος. Εγώ δεν πιστεύω ότι οι αρχιτεκτονικά έργα μιλούν από μόνα τους. Πιστεύω ότι υπάρχουν πολλοί διαμεσολαβητές στο πώς τελικά τα προσλαμβάνουμε. Άρα και εξίσου πολλά φίλτρα τα οποία αμπαλάρουν την αρχιτεκτονική, τη βερνικώνουν και την καδράρουν. Κι όλα αυτά παίρνουν τη δική τους σημασία και το δικό τους βάρος. Προφανώς ο αμπαλάζδεν κάνει την καλή αρχιτεκτονική, αλλά μια αρχιτεκτονική η οποία έχει τη δική της αξία και μπορεί να παρουσιαστεί καλά, γίνεται ακόμα καλύτερη. Έτοι, λοιπόν, το πρόγραμμα του Μεγάρου δεν ήταν απλά μια περιήγηση σε δυνατά ονόματα, αλλά και μια περιήγηση σε διαφορετικούς τρόπους αφήγησης της αρχιτεκτονικής απ' όλο τον κόσμο.

Αγαπάτε την Αθήνα; Ναι, την Αθήνα την αγαπάω, παρότι μερικές φορές με στεναχωρεί και με πικραίνει. Την αγαπάω με την περιέργεια ενός ανθρώπου που προσπαθεί να καταλάβει. Πιστεύω ότι η Αθήνα εκφράζει πάρα πολύ τη δική μας ψυχοσύνθεση, το τι είμαστε σαν άνθρωποι, και ως εκ τουτού δεν μπορώ να μην την αγαπώ. Οποιαδήποτε άλλη στάση απέναντι στην Αθήνα πιστεύω ότι υποκρύπτει και μια εσωτερική διαμάχη ή μια απόρριψη του ίδιου μας του εαυτού. Θεωρώ ότι αυτό το μείγμα Ανατολής και Δύσης που έχουμε μέσα μας διαταπώνεται στην Αθήνα που έχουμε.

Υπάρχουν στοιχεία σύγχρονης αρχιτεκτονικής στην πόλη που θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να αποκτήσουν χαρακτήρα συμβόλου γι' αυτήν; Που θα μπορούσαν να γίνουν νέα τουριστικά κλίσι και να τα δώμε σε καινούργιες καρτ-ποστά;

Νομίζω ότι είναι ακριβώς θέμα καρτ-ποστάλ. Η Αθήνα σε σχέση με άλλες πρωτεύουσες δεν διαθέτει καινούργιες καρτ-ποστάλ. Στα περίπτερα στο Σύνταγμα οι κάρτες δείχνουν κυρίως τα νησιά και όχι την πόλη. Έτοι, η ίδια η πόλη κάνει τους τουρίστες, δηλαδή τους καταναλωτές της που έρχονται από μακριά, να νομίζουν ότι είναι αόρατη – αυτοαπαλείφεται, σαν να μην υπάρχει. Μόνο οι εικόνες της Ακρόπολης ή του συμμετρικού κτιρίου της Βουλής διασώζονται από το αστικό της ουσιονθύλευμα. Παρά το ότι υπάρχουν εικόνες για να περιγράψουν μια ολόκληρη νέα κουλτούρα του ρεαλισμού της. Το Βιομηχανικό κτίριο, για παράδειγμα, το πιμπελές στοιχείο (το μη αποπερατωμένο κτίριο) ή το μπετόν είναι θέματα για πλειάδα από νέες καρτ-ποστά που θα δείχνουν μια μπροσταλίτη και την ομορφιά της, χωρίς το βελούδινο μανδύα του παρελθόντος. Θα δείχνουν μια πραγματικότητα πολύ πιο άμεση και κατά συνέπεια πολύ πιο ενδιαφέρουσα.

Πολυκατοικία στη Νέα Σμύρνη